

Tale etter maten ved LLEs julebord 2014

av Helge Dyvik

Kjære kolleger, kjære LLE.

Julen er tradisjonenes tid. Jeg har derfor tenkt å tillate meg, før jeg kommer til dagens tekst, å innlede med en reprise, med unnskyldning til dem som har hørt den teksten noen ganger før, men her dukker det jo opp stadig nye mennesker som også må få anledning til å bli lei av den.

Jeg har nemlig lyst til å feire den strålende utvikling som vårt universitet og vårt fakultet har trollbundet oss alle ved å gjennomgå, fra en dyster fortid med stakkarslige små institutter bygget opp rundt noen foreldede foreteelser som kaltes 'fag', og fremover og oppover, gjennom stadige fusjoner, til stadig mer seierrike og omfattende enheter med stadig mer omfangsrike og velklingende navn, til vi i dag er rede til å engasjere PR-byråer til å formulere våre visjoner og mottoer, og til å innta vår rettmessige plass i det globale bildet, bare vi blir enige om hva det egentlig er vi driver med.

Da kan det passe å begynne med den balladen som ble til i anledning av sammenslåingen av Litteraturvitenskapelig institutt og Institutt for fonetikk og lingvistikk i 1995 til *Institutt for lingvistikk og litteraturvitenskap*.

Balladen om Litterus og Lingvalia (1995)

Hør sangen om Litterus og hans Lingvalia,
ja, hør om en elskov som ingen ble salig a'.
Ung Litterus boltret seg, gladest blant laksene,
da brått en utidig Cupido kom flaksende.
Den var av de glisende, glinsende fete,
og sa den var utsending fra Fakultetet.
«O, Litterus,» sa den, «her er personalia
og annet om lekke og lekne Lingvalia.
Kom, møt henne! Ja, jeg forstår du er tvilende –
det er nettopp derfor jeg har disse pilene.
Den skarpe her borer seg dypt inn i fettet.
På den står det 'Sviende kutt i budsjettet'.
En annen er kalt 'Administrativ byrde'.
Den veier ett tonn, så med den kan jeg myrde.
Her har jeg en tredje...» Cupido trakk pusten.
«Det holder!» sa Litterus, gråblek og gusten.
«Suksess!» sa den snottede. «Ah! *C'est l'amour!*
Vel, ekstrahér fingeren. Gå og gjør kur!»
«Jeg iler,» sa Litterus. «*Jacta est alea.*»
Så gikk han ned trappen, og der satt Lingvalia.

«O, skjønnne,» begynte han, mykt og forførende,
 «Slå gjerne ned blikket, men lukk ikke ørene.
 Nei, la dem bli oppfylt av kjærlige sanger
 fra en som behersker hver bidige sjanger.
 Velg stilnivå selv, for jeg kan alle mulige:
 Jeg taler slik Romeo talte til Julie –
 skjønt slutten der var det jo gjerne litt stress i, da.
 Kanhende jeg heller tar Troilus og Cressida.
 Nei, la meg ta Orfeus og Evrydice –
 skjønt Dante var storartet med Beatrice.
 Hva ønsker du, kjære? Du får det du vil, ja,
 om så det er Bendik og hans Årolilja.
 Vi prøver med dem. Akk, ditt hår er så fristende
 som epler som henger og drøpper fra kvistene ...»
 Han stanset. Lingvalia løftet de lyseblå.
 Hun så at han ikke var mye å myse på,
 men likevel lyste det varmt under vippene
 da hun sukket og hvisket: «Hør de partisippene!
 Jeg fikk ikke med det du sa om poemene,
 men gud hvor du distribuerer fonemene!
 Hvor myndig og mandig du bandt anaforene!
 Jeg gir meg, jeg er blitt sjarmert under bordene.»

Slik falt hun pladask for hans fikse syntaks.
 Akk, hastige ungdom. De giftet seg straks.
 Som ekteskap ble det visst ingen suksess.
 Hun skjønte ham ikke. Han skjønte knapt dét.
 Kun én ting fungerte helt sensasjonelt:
 De hadde det alltid perfekt tekstuelte.

Tolv år senere, i 2007, ble Institutt for lingvistik og litteraturvitenskap absorbert av det nye store *Institutt for lingvistiske, litterære og estetiske studier*, sammen med nordisk (inklusive ANA – Avdeling for norsk som andrespråk), kunsthistorie, klassisk filologi, teatervitenskap og humanistisk informatikk, senere omdøpt til digital kultur. Her oppnås omsider en faglig interseksjon lik den tomme mengde, en tilstand av intethet som må ha vært det langsiktige mål helt fra begynnelsen av. For det døende Institutt for lingvistik og litteraturvitenskap foranlediget dette følgende epilog:

Epilog for Institutt for lingvistik og litteraturvitenskap (2007)

Og nu, når tiden stevner mot sin slutt
 ved porten til Det Store Institutt,
 dit Litterus skal vandre med sin viv
 fra ekteskap til pregløst kollektiv,
 og langsomt blekne inn i et nirvana
 med kunst, teater, nordisk, gresk, og ANA,

i pakt med byråkraters høye mål,
 da tømmer vi en taus og tenksom skål
 for dette par som, skjønt det har en snev a'
 en union av Chomsky og Kristeva,
 har levet lykkelig i fryd og gammen.
 De snakket nemlig ganske lite sammen.
 Det skriftlige ble like lite ensset,
 så deres tekstuelliv var begrenset.
 Der kunne de ha funnet *casus belli*,
 for deres syn på tekst er svært forskjellig.
 Lingvalia er svak for tørr logikk,
 og tror at språket har en semantikk
 som fører til at lesning gjerne tjener
 til å forstå hva en forfatter mener.
 For Litterus er teksten selv poenget,
 og den som skrev den, kan vi trygt fortrenge.
 Forløst og frigjort svever teksten om
 som snylter i et semiotisk rom
 og suger mening fra det meningsløse.
 Forfatteren var bare dens kuvøse.
 Den mening tolkningen av teksten ga,
 skjønt deri nu, var ikke Derri-da.

Sett nu at teksten lød: «Jeg elsker deg!»
 Hvem mente da Lingvalia med 'jeg'?
 Jo, hennes intensjon er triviell:
 Med 'jeg' forstår Lingvalia seg selv.
 Men dette finner Litterus suspekt –
 for ham er 'jeg' et immanent subjekt.
 Å tro at tekstens 'jeg' er lik forfatter,
 det er å gjøre seg til narr og latter.
 Han ser at noen elskes, men av hvem?
 Slikt budskap ville aldri ha nådd frem.
 Men dette slapp de ved å være tause.
 (Det er begrenset mening i en pause.)
 En ordløs kjærlighet fikk ordløst svar.
 Vi tar en ordløs skål for det som var.

Så gikk det nye syv-åtte år, og vi er fremme ved julebordet i 2014, etter et semester der det er blitt klart at Universitetet i Bergen nå vil identifisere sine profilområder (f.eks. marin forskning) og prioritere dem.

Til julebordet (2014)

Nu fremst blant institutt-konglomerater,
 med kunst og klassisk, nordisk og teater,

og digitalere og litteraner,
 og didaktører og grammatomaner
 har vi hatt åtte år på fagsyntesen
 og destillering av vårt sanne Vesen.
 Og åtte år i faglig divergens
 bør være nok. Nu trenger vi Essens.
 For uten Vesen finnes ingen nåde.
 Det kalles også et 'profilområde'.
 Når dette mangler, inntreng langsom tørke,
 og man forsvinner ut i evig mørke.
 Det er et kritisk spørsmål om vi evner
 å finne instituttets fellesnevner.
 Hvis ikke, venter nedgang og forbannelse.
 Så la oss se. Hva med Kultur og Dannelse?
 Nei, denslags mangler jo hos en filister,
 og vi må huske at vi har lingvister.
 Hvor fins 'Kultur' i parsing-strategier
 og tørr syntaks og simple rimerier?
 Slikt lyder som et annet fakultet.
 Vi må nok være mye mer konkret.
 Så er det kanskje Bildet eller Ordet?
 På ingen måte. *Det er Julebordet!*
 Der finner vi den trygge, sterke stammen
 som binder instituttets grener sammen.
 Der samles litterater og lingvister
 rundt pinnekjøtt og pølser og medister.
 Der skåler den formelle digitale
 begeistret med den åndfullt teatrale.
 Der overskrides fagområdegrensen,
 og begre fylles opp med kvintessensen.
 Vi slår det fast, så alle kan forstå det:
 her har vi LLEs profilområde.
 For tann og tunge, gane, svelg og slikt
 som brukes til å forme ord og dikt,
 ble ikke skapt for poesi og prat,
 men ganske enkelt for å spise mat.
 Slik gjør vi våre fagfelt kongruente:
 Vi bygger vår profil på fundamentet.
 Så la meg skifte metrum helt til slutt,
 og oppsummere med en kort salut:

Rundt instituttets møtebord
 serveres ofte tørre ord
 – og det er ille
 når tid med tørrprat går til spille.

Men det som produserer prat,
 kan også tas i bruk til mat

– og det er deilig
at vi er formet så beleilig.

For pinnekjøtt og pinnefett
gjør tungen glad og magen mett
og fryder nesen
om enn den er nasal og kresen.

Nu skylt med øl og akevitt
er apparatet atter blitt
gjort klart til praten.
Jeg sier derfor: Takk for maten!